

Barne- og familiedepartementet

Vår ref.:
20/1146- 2- INFJ

Deres ref.:

Dato:
21.09.2020

Høring om anerkjennelse av ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett mv.

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til høringsbrev av 23. juni 2020 der barne- og familiedepartementet har sendt forslag til endringer i ekteskapsloven på høring, med høringsfrist 23. september 2020.

1. Innledning

Likestillings- og diskrimineringsombudet har som mandat å arbeide for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av blant annet kjønn, etnisitet, religion, alder, seksuell orientering og nedsatt funksjonsevne.

Ombudet har også tilsynsansvar med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelsene Norge har etter FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD), FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW) og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

I det følgende fremgår ombudets kommentarer til lovforslagene:

2. Om endringer i ekteskapsloven om å anerkjenne ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett

Ombudet støtter forslaget om at man som hovedregel ikke skal anerkjenne ekteskap inngått i utlandet mellom mindreårige. Vi støtter også forslagene til unntak fra denne hovedregelen.

Etter artikkel 16 (2) i FNs kvinnediskrimineringskonvensjon fremgår det at ekteskap mellom barn skal være uten noen form for rettsvirkning. I tilhørende generell anbefaling nr. 31 avsnitt 20 defineres barneekteskap som ekteskap der

en eller begge parter er under 18 år.¹ Barneekteskap omtales blant annet av FNs kvinnekommisjon og i Europaparlamentets resolusjon av 4. juli 2018 som tvangsekteskap, og anses som en skadelig praksis som bør bekjempes.²

Kvinnediskrimineringskomiteen understreker imidlertid i generell anbefaling nr. 31 avsnitt 20, at ekteskap som involverer mindreårige *kan* anerkjennes i helt ekstraordinære tilfeller, så lenge barnet det gjelder er minst 16 år, og avgjørelsen tas av en dommer basert blant annet på legitime unntaksgrunner definert ved lov. Komiteen skriver at staten i slike tilfeller må sikre at et eventuelt samtykke til anerkjennelse skjer på bakgrunn av et fritt og informert samtykke.³

Ombudet mener etter dette at departementets lovforslag vil være i tråd med forpliktelser Norge har etter FNs kvinnekommisjonskonvensjon, og støtter lovendringen, både forslag til hovedregel og unntak. Vi har likevel visse kommentarer til forslagene til unntak:

Når det gjelder forslag til unntak nummer en, som sier at ekteskap kan anerkjennes dersom begge er over 18 år på tidspunktet for anerkjennelsen, partene var minst 16 år da de giftet seg, og den/de mindreårige ønsker ekteskapet anerkjent, ønsker ombudet å fremheve betydningen av at man sikrer at den/de som var mindreårige da ekteskapet ble inngått, *faktisk* gir et frivillig og informert samtykke ved anerkjennelsen av ekteskapet. Det innebærer blant annet at personen det gjelder må være tilstrekkelig informert om selve situasjonen. I tillegg mener ombudet at vedkommende også må bli gjort kjent med sine rettigheter, plikter og handlingsalternativer i Norge, både hvis vedkommende samtykker til anerkjennelse av ekteskapet og hvis vedkommende ikke gjør det. Dersom det ikke kan garanteres at den som var mindreårig på tidspunktet for ekteskapsinngåelsen, faktisk gir et fritt og informert samtykke ved anerkjennelsen, anbefaler ikke ombudet å innføre en slik unntaksadgang.

Ombudet støtter forslag til unntak nummer to, som sier at Fylkesmannen kan anerkjenne ekteskap inngått med mindreårige hvis sterke grunner taler for det. Særlig mener vi at det er riktig å innføre en slik unntaksadgang, for å sikre at den svakere parten i ekteskapet får ekteskapet anerkjent i situasjoner der

¹ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/627/78/PDF/N1462778.pdf?OpenElement> avsnitt 20, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0187_EN.html avsnitt R

² <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/627/78/PDF/N1462778.pdf?OpenElement> avsnitt 20

³ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/627/78/PDF/N1462778.pdf?OpenElement> avsnitt 20

vedkommende har legitime interesser i det. Det kan eksempelvis være i tilfeller der personen ønsker å søke om skilsmisse, eller har en legitim interesse i å benytte seg av de rettsvirkninger som følger av et ekteskap. Ombudet mener imidlertid at slike ekteskap kun kan anerkjennes dersom begge parter er fylt 16 år på tidspunktet for anerkjennelsen, og at man også i disse situasjonene sikrer at personen det gjelder gir et fritt og informert samtykke til anerkjennelsen.

Ombudet støtter også forslaget om at Fylkesmannen skal ha ansvar for å vurdere om slike ekteskap skal anerkjennes, med Bufdir som klageinstans.

3. Om muligheten for å inngå et nytt ekteskap i Norge dersom et ikke-ankjent ekteskap i utlandet består og utgjør en ekteskaphindring

Ombudet støtter departementets forslag om at man skal ha mulighet til å inngå et nytt ekteskap i Norge dersom et ikke-ankjent ekteskap i utlandet består og utgjør en ekteskaphindring.

4. Om utvidelse av søksmålsfrist ved tvangsekteskap

Ombudet støtter departementets forslag om å utvide søksmålsfristen fra seks måneder til ett år, for på denne måten å gi personer utsatt for tvangsekteskap noe bedre tid til å reise sak om gyldigheten av ekteskapet, eller reise krav om direkte skilsmisse.

5. Oppsummering

Etter dette støtter ombudet i hovedsak de forslag som fremgår av høringsnotatet. Vi ser frem til å følge departementets arbeid med høringen og innspillene, og står gjerne til disposisjon i arbeidet med oppfølgingen av høringsforslaget.

Vennlig hilsen

Hanne Bjurstrøm
likestillings- og diskrimineringsombud

Ingeborg Aa. Fjeldstad
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.